

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/80197,Zbrodnia-katynska-w-archiwaliach-IPN.html>

Wystawa IPN „20 – 40 – 20” . Fot. Sławek Kasper (IPN)

ARTYKUŁ

Zbrodnia katyńska w archiwaliach IPN

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

Autor: MARCIN KAPUSTA 09.04.2021

Instytut Pamięci Narodowej, zwłaszcza krakowski Oddział IPN, posiada w archiwum dokumenty odnoszące się bezpośrednio do odkrycia masowych grobów w Lesie Katyńskim, prac prowadzonych tam w 1943 r. i Polaków przebywających w Katyniu za zgodą władz emigracyjnych.

Fotografie i prasa

Przechowujemy m.in. fotografie z czynności ekshumacyjnych w 1943 r., ukazujące ciała pomordowanych, prace Międzynarodowej Komisji Lekarskiej, prof. Gerharda Buhtza z Wrocławia (szef niemieckiej komisji), członków zespołu naukowego, który pod kierunkiem dr. Jana Robla badał w Krakowie przedmioty wydobyte z dołów śmierci.

W zasobie archiwalnym IPN znajduje się także fotografia przedmiotów znalezionych przy zwłokach gen. Mieczysława Smorawińskiego (sygn. IPN Kr 1/10091), fotografia zwłok gen. Bronisława Bohaterowicza po ekshumacji (sygn. IPN Kr 1/10094) i fotografia ciał obu generałów (sygn. IPN Kr 1/10098).

W zbiorach IPN są też egzemplarze niemieckich gadzinówek „Goniec Krakowski” z 16 kwietnia i „Ilustrowanego Kuriera Polskiego” z 18 kwietnia 1943 r., w których informowano o odkryciu masowych grobów w Katyniu.

Zdjęcie ze zbioru fotokopii dotyczących Zbrodni Katyńskiej - ekshumacja zwłok polskich oficerów po odkryciu masowych grobów w Lesie Katyńskim w 1943 r.

Akta prokuratorskie

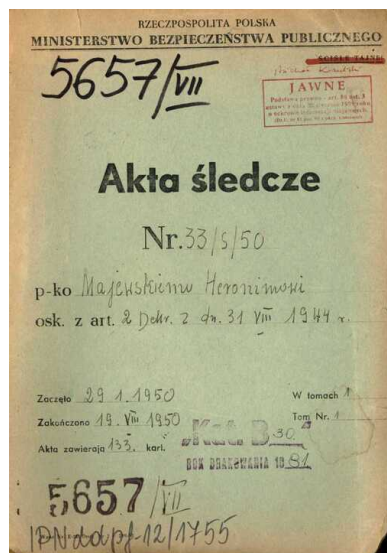
Materiałami, o których koniecznie należy wspomnieć, są liczące 19 tomów (oznaczone sygn. IPN Kr 303/1-19), akta prokuratury Specjalnego Sądu Karnego w Krakowie, dotyczące Ferdynanda Goetla oraz Jana Emila Skińskiego, Mariana Wodzińskiego i Franciszka Prochownika. Postępowanie prowadził prokurator Roman

Martini, a czterem wymienionym mężczyznom zarzucano współpracę z Niemcami i działanie „na szkodę Państwa Polskiego”. Goetel był obserwatorem niemieckich ekshumacji w Katyniu, a dla komunistów – niewygodnym świadkiem. W 1945 r. ukrywał się w Krakowie, następnie uciekł na Zachód. Skiwski także był obecny wiosną 1943 r. w Katyniu. Wodziński, jako biegły, z ramienia Polskiego Czerwonego Krzyża uczestniczył w badaniach grobów katyńskich. Z prac tych sporządził raport. Aresztowany, po zwolnieniu ukrywał się, a następnie opuścił Polskę. Prochownik został aresztowany przez komunistów, ale ostatecznie zwolniono go w październiku 1945 r.

Materiały te oprócz licznych zeznań osób będących świadkami prac w Katyniu, relacji m.in. dr. Robla, zawierają także niemiecką publikację z 1943 r. *Amtliches Material zum Massenmord von Katyn*, a także oryginały ulotek, prasy i innych materiałów z okresu wojennego.

Akta komunistycznych represji

Interesujące są także archiwalia z lat 1945-1989, odnoszące się do działań komunistycznego aparatu represji wobec osób przeciwstawiających się zakłamywaniu zbrodni katyńskiej, walczących o prawdę i upamiętnienie ofiar. Przykładem są akta dochodzenia w sprawie wywieszenia w 1981 r. plakatu „Katyń. Pamiętamy” na rynku w Bochni (sygn. IPN Kr 071/61). W zbiorach archiwalnych są także akta prokuratorskie dotyczące napisu „Katyń 1940”, wykonanego na pomniku „bohaterów Armii Radzieckiej” w Zakopanem (sygn. IPN Kr 726/15).

**Okładka akt śledztwa przeciwko
Hieronimowi Majewskiemu ze
zbiorów Archiwum IPN**

Dokumenty dotyczące szeroko rozumianej tematyki katyńskiej znajdują się ponadto w materiałach administracyjnych Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Krakowie i urzędów powiatowych. Przykładowo bezpieka odnotowała pojawienie się 14 lutego 1953 r. w Limanowej ulotki, zawierającej wiersz dotyczący zbrodni katyńskiej (zespół sygn. IPN Kr 018).

Wydawnictwa bezdebitowe i relacje

W Oddziałowym Archiwum IPN w Krakowie znajdziemy ponadto wydawnictwa bezdebitowe dotyczące tematyki katyńskiej, a także różne materiały z lat 90. XX wieku zgromadzone przez krakowską Okręgową Komisję Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – IPN, np. relację dotyczącą zamordowanego w Katyniu Tadeusza Przybyły, żołnierza KOP (sygn. IPN Kr 1/2419).

***

Krakowskie archiwum IPN cały czas pozyskuje nowe archiwalia. Zainteresowani przekazaniem kopii dokumentów z prywatnych archiwów mogą liczyć na ich profesjonalną digitalizację.

COFNIJ SIĘ